

עין משפט נר מצוה

א מיי פ'ה מהלכות ביאת מקדש הלכה ב:
לו ב מיי' שם הלכה ו דפרק ב מהלכות עבודת יו"ט:
לו ג מיי פרק ה מהלכות ביאת מקדש הלכה טו:
לך ד מיי' שם הלכה ג:
לש הו מיי' שם הלכה ח:

תורה אור השלם

- ואם לא תמצא דידה די שיה וְלַקְהָה שְׁמֵי תִרְיָם או שני בני יונה אחד יעלה ואחד לִקְסֹאת וּבִכֹּר עֲלֶיהָ וְהָבִין וְשָׁרְדָהּ: ויקרא יב, ח
- בתנת בד קרש ילכש ומנסיס בד יחיד על בשרו ובאגבט בד יחגר ובמצאפת בד יצפג בגדי קרש הם וְרָחִץ בפנים את בשרו וְלִבְשֵׁם: ויקרא טז, ד
- וְרָחַצָה יְדֵיהֶם וְרָגְלֵיהֶם וְלֹא יִמְתּוּ וְהָיָה לָהֶם חֵק עֹשֶׁם לוֹ וְלִדְרֵעֵי דִרְהֻמָּה: שמות כ, א
- וְרָחַצָה מַעְטָה מִשֶּׁה וְאֶהָרָץ וְקִבְּיוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רִגְלֵיהֶם: שמות טז, א
- בבאם אל אהל מועד וְרָחַצָה מִים וְלֹא יִמְתּוּ או בגששם אל המזבח לְשֵׁרֶת לַהֲקָטִיר אֶשֶׁה לַיהוָה: שמות ל, כ

גליון הש"ם

גמ' הוה אבינא אפילו אביאח ריקנית. עיין סנהדרין דף עב ע"א חוס' ד"ה ולא משום טומאה (ועל ע"כ נחמס' ד"ה אן נגדין וכו' וביומה דף ט ע"ב נחמס' ד"ה להציא וכו'):

שיטה מקובצת

אי הכי דצפרא נמי. (ואפשר) [ואפ"י] דלפניה נמנעין ליה מגו"ש דמחוסר בגדים, ח"כ (מישע) [מישטא] וזלנבס לא דוּחַק אַחֲתוּ דלפלא. כמו קן לא יח דוקא מן האלמני (תמורה:). דבר העשבת בורען. כמו מרח על תחשית שכל יום שנהב כסהים הדיעות אצל עשרת יום י"כ שאלי ונה לא אלא כסין גדול און מעכב זו: משה ואהרן ובניו. אט"י דמשה היה יום מ"מ היה מתמש בו ימי המנוחות. וא"ת ליכע שנת ד' גיטס היו להאין, וי"ל דכבר מתו דנד ואפילו. וא"ת והכי ארבעה נמי לא משמו ציוס אחר, דמי ימי הנילוטוס ששנים משה לא שומע אהין ואחריכ ששנים אהין שוב לא שומע ששם ואפ"י קהשינ לוי ד', כמו קן ליכע שנת אט"ס עשרת אבינאולס לא משמו, וי"ל דמישטי גיטס שנים. והיינו חזקן דכשמיני מנילוטוס למי ששם משה, שמה שבתהרהר העבודה אהאין בגדים (ויקרא ט. ט.) קרב אל תזנוח: היינו דוקא מצננה היום כגון עגל וכנס ופאר עבודת דשויי לשמיני [שאן ימי המנוחות אצל עשרת שנים] שכל יום יום כגון מתחזק וקושת: זה עשה משה דכמיני (שמות ט. ט.) ויחי ויחולל פמרייה אי אומר דדוקא שלא היה יכול לעמוד אצל המסכה לא שמה עמידה אצל הים שהיה יכול לעמוד בלי פמיה אף כי עשה פמיה שמה עמידה. ומורי אומר אם הוא סומך כל כך בחזק שאם תנוול הדבר שהוא סומך עליו יכול לא שמה עמידה, ואם לאו שמה עמידה (תמורה:). לאורה. פי' לעמוד השחר (ויינו:). רש"י. ד"ה ששם משה תפילין ב"י במשום ייחוד גימ' הוא ואצבעו"ך לאשמעינן:

ו'י' ופ"י השני שפי' לשון מעטס חלילה לך'ן לפסח הווא גופא קמ"ל דשערי היה נראה (שום) [ולכא' משום] חלילה, ומכאם משמע שהיה האין נתון על גובה הראש ולא על מלחו ממש אלא במקום שיער (ורא' תוכיז בין ק"ך למנפסת, ואט"י דכמיני מלחו בלין, ולא היה) על מלחו ממש אלא במקום השער גבוטס הראש, (ורא'ל) מתרגום (שמות ט. ט.) בין עיטוי. ומזה מיישב ריב"א הא דשואלין מלי שנה של ר"ה דקרי ליה מנפסת וכל סכן הדיוט קורין ליה מנפסת אלא משום דשל סג"י היתה קטנה לפי שהיה מניח האין על שער אצל של סכן הדיוט היתה גדולה ומקסל כל הראש, ואט"י דנחמא (דף יז: וכו'). קרי לשל הדיוט מנפסת, לשון כחמים לחוד ולשון מורה לחוד (תמורה:).

אונקלי' ועל הכובע, אלא ש"מ דדוקא תפלה של יד ומשום דכתיב ביה לך לאות, אבל של ראש לא איכפת לך. וההוא דבפ"ק דעירובין [ופ"ב דרובחים] לא קשיא דהתם שאני דאיכא מצנפת שהיא מצוה ומצוה מפקסת בפני עצמה, וכענין שאמר ברוכים בפ"ק דבת מינה מחריב (בה) דלאו בת מינה לא מחריב בה (שמים השביל ח"י סי' קסג). ע"כ משענ' סודות

יט:

וחוקה כתיב בהו ד'יעבבו. אפי' למאן דאמר (יומא דף ט.) דלא כתיבה חוקה אלא [בדברים הנעשים] בצגדי לבן צפנים לכל הפחות קידוש דהוי צין בגדי זהב לצגדי לבן ליעכב דלורך פנים כפנים כדאמר שילהי הוצילו לו (שם דף ט:) דקטרת

שחפנה קודם שמיטת הפר פסולה ללורך פנים כפנים דמי: **אי הכי דצפרא נמי.** (ט.) מימה מלי קושיא כיוון דהוי צמימה אחי בקל וחומר מיושב שאינו צמימה ואם עבד חילל וכי מימא מה ליושב כו' וילך מיושב ומד מהנך ועוד דשם יושב לא פריך ואמלי חשיב ליה וי"ו אלופתא:

וחבירו מסייעו יו. צמסכת תמיד (דף כח. פרק א מ"ד) משמע דאותו יו^[ח] [שהיה הולך לתרומת הדשן] היה מהלך יו^[ח] ימידי והיהא פליגא או היה שם דבר שהיה מסייעו:

עמידה מן הצד איכא בינייהו. לרצנן לא שמייה עמידה

מן הצד וגדלה יו^[ח] כשקורין צמורה שלא לסמוך משום דאמר (רבי) צמגילה פרק הקורא את המגילה עומד (דף כא.) דצמורה צעי עמידה וצירושלמי^(ט) נמי אמרינן דאסור לסמוך משום דכשם שקימנה צמימה קן נוסהין אותה צמימה: **וליתב מיתבי וליקידש.** ולא ישיצה ממש קאמר דאין ישיצה צמורה אלא סמיכה^(ט) :

אלא האי (ט.) בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב.

אף על גב דציומא משמע דרבי נמי אית ליה דרב אחא בר יעקב דקסבר כא) דתמתי שמע מינה:

ואהרן ובניו: ת"ר^(ט) כיצד מצות קידוש צמיניה ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש רבי יוסי ברבי יהודה אומר מניח שתי ידיו זו על גב זו ועל ידו גבי שתי רגליו זו על גבי זו ומקדש אמרו לו הפלגתה אי אפשר לעשות כן שפיר קאמרי ליה אמר רב יוסף וחבירו מסייעו מאי בינייהו אמר אביי עמידה מן הצד איכא בינייהו א"ל רב סמא בריה דרב אשי^(ה) לרבינא וליתבי מיתב ולקדש אמר קרא^ה לשרת ושירות מעומד הוא: (ט.) ת"ר יקידש ידיו ורגליו ביום אין צריך לקדש בלילה הבלילה צריך לקדש ביום דברי רבי שהיה רבי אומר לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים תניא אידך^ה היה יעומד ומקריב על גבי מזבח כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי רבי אלעזר בר"ש אומר כיון שקידש ידיו ורגליו מתחילת עבודה אפילו מיכן ועד עשרה^(ט) ימים אינו צריך לקדש וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רבי דפסק ליה מעבודה לעבודה אבל בהא דלא פסק ליה אימא מודי ליה רבי לרבי אלעזר ברבי שמעון ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבי אלעזר ברבי שמעון אבל בהא אימא מודי ליה לרבי צריכא מאי טעמא דרבי דכתיב^ה בגשתם מ"ט דרבי אלעזר בר"ש דכתיב^ה כבואם ואידך נמי הא כתיב כבואם אי כתיב בגשתם ולא כתיב כבואם הוה אמינא על כל גישה וגישה כתב רחמנא כבואם ואידך נמי הא כתיב בגשתם אי כתיב כבואם ולא כתיב בגשתם^ו הוה אביאח ריקנית אביאח ריקנית הא כתיב לשרת אלא בגשתם מיבעי ליה לכדרב אחא בר יעקב^ו דאמר רב אחא בר יעקב הכול מודים בקידוש שני כשהוא לבוש מקדש דאמר קרא או בגשתם מי שאינו מחוסר אלא גישה בלבד יצא זה שמחוסר לבישה וגישה^ה להקטיר אשה למה לי

מילתיה שהלינה פוסלת בקידוש ועמוד השחר הוא העושה לינה לקמן בפרק המזבח מקדש^(דף טז:) : **מסחילת עבודה.** כשהתחיל לעבוד עבודות הללו י^(ג) ולא הסיק שוב דעמו [עד עשרה ימים וצלבד שיהא עומד ועודן]: **דפסק ליה מן העבודה.** אלא שלא הסיק דעתו דלא יד^(ג) תני זה היה עומד ומקריב כי כהא: **דכניס בגשסם.** וגישה דשמרית גישה אחריתיה היא ששרי יש כאן מערכה חדשה: **דכניס כבואם.** וארי [והן] לא יאל: **אצל** (ט.) גישה וגישה. ואפ"י שמהין זו ציוס: **אינאיה ריקנית.** וכנס שלא לעבוד: **דרב אחא בר יעקב.** **בסדר יומא:** **הכל מודים.** ר"מ ורבנן דפליגי בקידוש שלפני כל טבילה של (ט.) טבילות [כ"ג רבנן אמרין] **קידש ידיו ורגליו** ופשט רבי מאיר אומר פשט קידש ידיו ורגליו מודים הם בקידוש של אחר טבילה שלוש הנגדים שהוא מחליף ואחר כך מקדש ואינו מקדש כשהוא ערום דכתיב בגשתם ירחלו מי שאינו מחוסר אחר קידוש אלא גישה: **לסקטיי אשה.** דכתיב גצי קידוש למה לי פשיטא דציעא קידוש דהא גישת מוצח היא:

כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים

ששם מניח ספילין. הלכך ליכא חליצה ותנא דליתטריך לאשמועינן אס הניחון און חוללות משום יימור בגדים הוא דליתטריך לאשמועינן דלאו צגד הוא: **מכלל שהיא עמאה.** עד עכשיו וטמא כמיז ציה^ו וימרו ולא יחללו: **אסיא חוקה חוקה.** מה להלן אס עבד חילל אף כאן אס

עבד חילל: **כאן גדול כו'.** כגון י^(א) צמסמט עבודות של יום הכפורים דילפינן בנסדר יומא^(דף דג.) שהוא משנה מצגדי זהב לצגדי לבן ומצגדי לבן לצגדי זהב וצריך לכל חילוף טבילה ושני קידושין מן המקרה אס לא טבל ולא קידש עבודתו כשרה: **שחריט.**

צין ציוס הכפורים צין צכל השנה עבודתו פסולה דילפינן חוקה חוקה ממחוסר צגדים: **דאורייתא.** דכתיב ורחץ את בשרו צמים ולבשס. והתם יליף לכולה מילתא: **וחוקה כניס צבו.** לאחר שגמר כל המפרשה כמיז והימה להם^(ה) לחוקת עולם חדש השציעי צעשור וגו': **אמר קרא ולבשס.** שניה^(ט) הכמוצ צלנישה לעכב דכתיב ילנצס ולבשס ולהכי כתיב הכא עכוכל למעוטי עכוכל דחוקה דלא קיימא אהאי קרא דליידי צרמיצה ולנישה אלא אשאר^(שני) דצרים האמורים צפרסה: **ואין דבר אחר.** צפסקו זה מעכב: **לכבו פניו.** של ר' אסי מפני שמחא כצצור טעס הגון שמע: וי"ו^(א) **אלופסא כניסי** לך. כתיבנן לך וי"ו על הצקעת אות שאין יוכרת צה י^(ז) מפני שזוית הצקעת שמפסיקות צה הפסקות הרצה. לשון אחר השורות ענמן קרי להו ווי"ו צדומין ל"ה כלומר אין זה טעס דאשירא לאקשויי א"כ אפילו קדוש של שמיטה [של יוה"כ] נמי לא לעכב ציה דהא אימעוט ציוס הכפורים מולבשס: **והיפס להס** (ט.) **לחק עולם.** בקידוש כתיב: **צורעו.** כשהניס הדיוטים דהיינו קידוש צשצעת כניסה שנוהב צכל הכהנים מעכבא^(א) צלהרן ציוס הכפורים דהא חוקה כתיב: **לדווס הוא דכניסי.** וזוהרה לנהוב חוקה זו לזרעו אחריו ולא להיקשא אחא: **שאין צו.** שאין מחזיק מים כשיעור ארבע קידושין: (ט.) **משה ואהרן.** תריז וצניו תריז^ו אף משה כהן היה צשצעת ימי הנילוואים ואט"ג דלא כהנו צבת אחת מיהו קרא להכי מידרש: **משה ידיו כו'.** דצענין ידיו ורגליו (ט.) **כחאד** (ט.) ירחלו כדכתיב קרא: **הפלגסה.** דצרים ממדת כל אדם דאי אפשר לו שלא יפול: **אמר רב יוסף.** הא דרבי יוסי צרבי יהודה כשהצניו מסייעו מחזיק בו שלא יפול:

מאי צנייהו. צמאי פליגי: **עמידה מן הצד.** כגון זו שאינו צלא סיוע לרצנן לא הויא עמידה ואון עמידה צעינן דמפרש לקמן: **אמר קרא לשרס.** או צגשסם אל המוצח לשרת איתקש קידוש לשירות: (י.) **אינו צריך לקדש צנילס.** אס לא יאל ולא הסיק דעמו: **צריך לקדש ציוס.** דכמסיים מילתיה שהלינה פוסלת בקידוש ועמוד השחר הוא העושה לינה לקמן בפרק המזבח מקדש^(דף טז:) : **מסחילת עבודה.** כשהתחיל לעבוד עבודות הללו י^(ג) ולא הסיק שוב דעמו [עד עשרה ימים וצלבד שיהא עומד ועודן]: **דפסק ליה מן העבודה.** אלא שלא הסיק דעתו דלא יד^(ג) תני זה היה עומד ומקריב כי כהא: **דכניס בגשסם.** וגישה דשמרית גישה אחריתיה היא ששרי יש כאן מערכה חדשה: **דכניס כבואם.** וארי [והן] לא יאל: **אצל** (ט.) גישה וגישה. ואפ"י שמהין זו ציוס: **אינאיה ריקנית.** וכנס שלא לעבוד: **דרב אחא בר יעקב.** **בסדר יומא:** **הכל מודים.** ר"מ ורבנן דפליגי בקידוש שלפני כל טבילה של (ט.) טבילות [כ"ג רבנן אמרין] **קידש ידיו ורגליו** ופשט רבי מאיר אומר פשט קידש ידיו ורגליו מודים הם בקידוש של אחר טבילה שלוש הנגדים שהוא מחליף ואחר כך מקדש ואינו מקדש כשהוא ערום דכתיב בגשתם ירחלו מי שאינו מחוסר אחר קידוש אלא גישה: **לסקטיי אשה.** דכתיב גצי קידוש למה לי פשיטא דציעא קידוש דהא גישת מוצח היא:

מכר

וטעמא משום דכתיב לאות על ידכה שלא יחא דבר חוצץ בינו לידו, כדררשינן לילבש על בשרו שלא וכן דרשי' לטוטפות בין עינין שלא יחא דבר חוצץ בין תפילין ובין עינין. (שמים הראש כלל ג סי' ד) **אבל** אוי אומר להלכה אבל לא למעשה דמות' להניח של ראש על הכובע. ותדע לך, דהא תפילין של יד אין צריך להניחן על הבשר, אלא משום דכתיב בהו לך לאות, ודרשי' לך לאות ולא לאחרים לאות, אבל של ראש אודרבא דכתיב בהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא ויראו כמן. דעוד שהרי שנינו במגילה פרק הקורא את המגילה עומד העושה תפילתו עגולה סכת ואין בה מצוה, נתנה על מצחו ועל פס ידו הרי זו דרך מינות, ציפחו זהב ונתנה על בית יד של אונקלי' הרי זו דרך החיצונים. ואם איתא, אמאי נקט תפלה של יד (וקתני) [למנין] נתנה על בית יד של

אונקלי' ועל הכובע, אלא ש"מ דדוקא תפלה של יד ומשום דכתיב ביה לך לאות, אבל של ראש לא איכפת לך. וההוא דבפ"ק דעירובין [ופ"ב דרובחים] לא קשיא דהתם שאני דאיכא מצנפת שהיא מצוה ומצוה מפקסת בפני עצמה, וכענין שאמר ברוכים בפ"ק דבת מינה מחריב (בה) דלאו בת מינה לא מחריב בה (שמים השביל ח"י סי' קסג). ע"כ משענ' סודות

מסורת הש"ס

(א) [נימנות עד: סנהדרין פב:], (ב) לשל יח., (ג) יומא ל: מו' יומא פ"א הטי"ר תרי מנחות כה"ע, (ד) פסקים ב: מו' יומא ל. לא. לב. עא., (ס) ירוש' יומא פ"ב ה"ו, (ז) מולין טז., (ז) לקמן כא.; (ח) תרי מנחות שם, (ט) ירוש' יומא פ"ב ה"א כה"ע, (י) פסקים ב: מו' יומא פ"א הטי"ר תרי מנחות פ"א ה"ז, (י) יומא ל.: (ט) ויקרא כב ב, (ט) ע"י צ"ק, (ט) לקמן קא., (ס) ע"י צ"ק, (ע) מגילה פ"ד ה"א, (פ) [נוע' הטיב כמז' יומא כה. ד"ה און:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ששם מניח ספילין: (ב) רש"י ד"ה וסיפס להס חק עולם: (ג) ר"ה מניח וכו' כאחת כדכתיב קרא יחללו הס"ד: (ד) ד"ה אלו. ניצ ע"י לקמן בדף כ ע"כ:

מוסף רש"י

ועשרה קידושין. ידיו ורגליו מן הכיור (יומא יט:). רי"ו אאופסא כתיב. ל' כלומר טעס שאינו נטון קאמר כמו שנובס וי"ו על הצקעת וכלה נעומתא לפרקוס מפני שני הצקעת שכן שניון חרצין חרצין ואינה מתקלה לשון אחר אותן ספילין קרי וי"ו (תולין טז:) הפלגת. יומר מנדלי אלמט (בבורות מנ:)

שינויי נוסחאות

[א] נ'י דהוה גרס צממני מחוסר בגדים קודם מחוסר כפורים. וע"י חוס' יו"ט (ויקרא:). וע"י צש"י לעל טו ע"כ אות ב: [א] ההוא ברבה לדורות (כ"צ) וע"י דק"ס: [א] יאל שאין מחזיק בדי (רש"י). ולקמן כא ע"כ אות בלענינן וכו"מ מרש"י: [ד] יאל ורשי ורגליו זו כו' והסהל ליתא (כ"צ): [ח] צ"ל דרב אחא (תמורה:). (ש"ס) [ח] לשרת. כ"ה צמסופ' דמנחות וכו' דהא א"ס שלא לשון יומר גמ' ימים ושניה מועלת לפסול (ת"ח). וע"י קריא לקמן כ' ע"א דתורה' ממני: [ז] מינת כגון ליתא צמסה"י ושמכ"י: [ח] צ"ל לבס. וכו"ה כ"פ"ס: [ט] צ"ל שנה (שסכ"י): [ז] מינת בה נמחק (ש"ס): [א] מעכבא בו (ש"ס): [ב] כחד ירחצו נמחק, ו"ל כחד ירחצה (ש"ס וכו"ה): [ג] צ"ל הלילה (צ"ט): [ד] דהא (תמורה:). [טו] על כל גישה כ"ל" (ש"ס): [טו] של חמש טבילות (ש"ס): [ז] מסייעו לקדש (ש"ס): [י"ד] דאותו שהולך לתרום המזבח היה מולך יחודי והיה מקדש ידיו ורגליו ההוא פליגי דו היה שום דבר בו (צ"ט): [ח] הולך יחודי ושמא ההיא פליגא כ"ל" (ש"ס): [ט] וגראה דצריך להחזיר בשעה שקורין בתורה כ"ל" (ש"ס): [ב] מינת האי נמחק (ש"ס): [כא] צ"ל קסבר (ש"ס):

ליקוטים

שייך לעמוד קודם שערי הות ניצא בין ציין וכו'. וששאלת אם יכול אדם להניח תפילין בזורעו או בראשו על דבר חוצץ. דר עשרין שלא יחא דבר חוצץ בין תפילין לראשו ובין תפילין לזרועו. דאמרין בפ"ב דבוחים תפילין מהו שיחוצו בין גופו לבגדו דכבדדי כהונה כתיב ילבש על בשרו שלא יחא דבר חוצץ בין תפילין ובין בשרו וכתבי ושפות המנפצת על ראשו שלא יחא דבר חוצץ בינו ובין ראשו, ומייתי התם בבביתא דרבוים כבבודרתם פטורין מן התפילין, ואי ס"ד שאין חציצה פוסלת בתפילין יניח התפילין על המנפצת וצול הדורע על הכתונת. יחא דבר חוצץ בינו לבין בשרו, אבל אוי אומר להלכה אבל לא למעשה דמות' להניח של ראש על הכובע. ותדע לך, דהא תפילין של יד אין צריך להניחן על הבשר, אלא משום דכתיב בהו לך לאות, ודרשי' לך לאות ולא לאחרים לאות, אבל של ראש אודרבא דכתיב בהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא ויראו כמן. דעוד שהרי שנינו במגילה פרק הקורא את המגילה עומד העושה תפילתו עגולה סכת ואין בה מצוה, נתנה על מצחו ועל פס ידו הרי זו דרך מינות, ציפחו זהב ונתנה על בית יד של אונקלי' הרי זו דרך החיצונים. ואם איתא, אמאי נקט תפלה של יד (וקתני) [למנין] נתנה על בית יד של